

er ikke det mindst troværdige. Elton erkender selv og vedstår sig denne glidning som et resultat af sine studier (– og formentlig under indtryk af de heftige sammenstød med G. L. Harriss og P. H. Williams i *Past and Present*, 1963–65). Een ting fastholder han dog, formentlig med rette: Cromwells "central position in the history of his time, the history of the Tudor century, and the history of England" (p. vii).

Knud J. V. Jespersen

Alison Gilbert Olson: Anglo-American Politics 1660–1775. The Relationship between Parties in England and the Colonial America. Clarendon Press: Oxford University Press, 1973. xiii + 192 s. £3,50.

'Anglo-American Politics 1660–1775' er en bog af beskedent omfang, men om et omfattende emne. Forfatteren har stillet sig det spørgsmål, hvad selve eksistensen af et britisk imperium betød for den politiske – og hér navnlig den partipolitiske – udvikling i moderlandet og i de enkelte kolonier i det 17. og det 18. århundrede; og det er – forståeligt nok – hendes håb, at bogen vil vise sig at være af værdi også for historikere, der beskæftiger sig med tilsvarende problemer i nyere tid.

Forfatteren har kunnet bygge på en meget righoldig litteratur omfattende såvel Englands som koloniernes historie. Denne forskning udmærker sig ved et betydeligt antal detailundersøgelser af institutioner, problemer og enkeltpersoner. Som så megen anden 'imperiallitteratur' præges den dog samtidig af en vis geografisk betonet snæverhed, idet den enkelte koloni ofte er blevet behandlet mere eller mindre isoleret fra de øvrige, ligesom søgelyset hyppigt har været rettet mod enten den engelske eller den amerikanske side af det udvalgte problem. Bogens synkrone behandling af de politiske forhold i London og i de enkelte kolonier har derfor selvstændig værdi.

I årene 1660 til 1775 knyttedes de økonomiske og politiske bånd imellem England og kolonierne stedse tættere; og forfatteren argumenterer for, at dannelsen af partilignende interessegrupper på begge sider af Atlanten afspejler denne udvikling. Hun betragter perioden frem til afslutningen af den spanske arvefølgekrig som en fase præget af en voksende kontakt imellem det engelske kabinet og den engelske opposition med tilsvarende grupper i Amerika. Denne politiske balance blev sprængt med Tory-partiets fald; og Whig-suprematiets stort set uimodsagte opfattelse af koloniernes rolle i imperiet skabte derpå grundlaget for den voksende anti-britiske holdning i de forskellige assemblies.

Bogen er velskrevet og letlæst. Dens brugsværdi svækkes dog i nogen grad af, at forfatteren ikke har forsynet den med en materialeoversigt. Dette savn bliver ikke mindre føleligt, når forfatteren i noterne blot refererer til andre forfatters efternavne – især ikke når dette er Smith eller Brown. Der er imidlertid næppe tvivl om, at selve den synsvinkel, forfatteren argumenterer for at anlægge på forholdet mellem England og kolonierne, vil vise sig relevant. For en ikke-specialist efterlader bogen dog det indtryk, at thesen endnu er baseret på et ret begrænset materiale, især for den sidste halvdel af periodens vedkommende. Forfatteren er imidlertid selv vidende om dette forhold, idet

hun i indledningen fremhæver, at 'this book is meant as a suggestive essay, not a definitive study'; og nærværende anmelder kan kun tiltræde denne karakteristik.

Ole Feldbæk

M. S. Anderson: The Great Powers and the Near East 1774–1923. Documents of Modern History, general editors: A. G. Dickens og Alan Davies. London, Edward Arnold, 1970. Paperback udg. 90 p., indb. udg. £ 1.80.

Den britiske historiker M. S. Anderson's udvalg af kildetekster til belysning af det orientalske spørgsmåls udvikling fra Kutchuk-Kainardji- til Lausannetraktaten må, selv om det ikke direkte fremgår af publikationen, ses som et supplement til samme forfatters nyttige oversigtsværk fra 1966: "The Eastern Question 1774–1923, A Study in International Relations" (Macmillan, London). Det er her, man må finde den baggrundsviden til dokumenterne, som kildesamlingens ultrakorte indledning næppe giver, ligesom man her kan finde det kortmateriale, den så udpræget savner.

Samlingens begrænsede rammer stillet overfor emnets mangfoldighed har medført stramme udvælgelseskriterier. Anderson har valgt at koncentrere sig om de europæiske stormagters holdning til problemerne omkring den gradvise opløsning af det Ottomanske Rige og om deres indbyrdes konflikter i den anledning. Det medfører en uundgåelig overvægt i materialet af traktater, erklæringer, protokoller og diplomatisk korrespondance. Herudover har Anderson fundet plads til et par beskrivelser af bestræbelser for at reformere det tyrkiske samfund, samt til nogle dokumenter til belysning af de former, den europæiske økonomiske penetration af området kunne tage – for eksempel koncessionerne på bygning af Suezkanalen og Bagdadbanen.

Inden for de af forfatteren afstukne rammer virker udvalget rimeligt. Anderson viser her som i sin øvrige produktion et solidt greb om detaljerne og et usædvanligt godt kendskab til russisk materiale. Kommentaren til de enkelte dokumenter er gjort kort; de mere værdiladede er undertiden så sprogligt koncentrerede, at læseren efterlades i en mere mystificeret end oplyst tilstand: Som når det om Balfourerklæringen om Palæstina fra 1917 hedder, at den "was inspired in part by genuine idealism but contained the seeds of much future trouble", (s. 164) eller om mamelukkerne, at de var "recruited largely from Georgian and Circassian slaves and distinguished by selfishness and factionalism" (s. 180).

Som samlingen er lagt an, er udvalget for snævert og dokumenterne for beklippede til at den er tilstrækkelig som hjælp i forskningsarbejde eller som udgangspunkt for metodiske øvelser. Det er som en nem adgangsmulighed til centrale aktstykker i det orientalske spørgsmål og som et glimrende hjælpemiddel i undervisningen at bogen har sin værdi.

Jørgen Sevaldsen